

Remissvar gällande utredningens förslag om samverkan mellan lärosäten och kommunala lärcentra

Nitus, Nätverket för kommunala lärcentra, välkomnar utredningens förslag om att stärka samverkan mellan lärosäten och kommunala lärcentra för att säkerställa tillgången till lärar- och förskolläro-utbildningar i hela landet. Vi ser positivt på att regeringen avsätter ekonomiska resurser för att utveckla och stärka utbildningssamarbeten mellan lärosäten och kommuner, vilket ligger i linje med Nitus mål om att möjliggöra eftergymnasial utbildning och skapa förutsättningar för en hållbar kompetensförsörjning i hela landet.

Stöd för ökad samverkan mellan lärosäten och kommunala lärcentra

Vi ser med stor tillfredsställelse på utredningens förslag om att lärosätena ska ges i uppdrag att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna i samverkan med kommunala lärcentra. Att regeringen föreslår specifika medel för utbildningssamarbeten – 15 miljoner kronor för läsåret 2026/27 och 30 miljoner kronor per år för perioden 2027/28–2029/30 – är ett välkommet initiativ för att skapa stabila förutsättningar för samverkan. Dock saknar vi att inte en del av dessa pengar hamnar på de lärcentra som ska vara med och utveckla de tänkta utbildningarna utan nu bara på lärosätena.

Vidare: Om de tänkta samverkansformerna med decentraliserade utbildningar ska fungera på sikt behövs en långsiktig finansieringsmodell för att samarbetet ska fortlöpa. Det kommunala lärcentrumet kompetensförsörjer mer än den lokala kommunen men får idag stå för hela kostnaden. Nitus stöder Nya vägars förslag på finansieringsmodell med den totala ersättningen 190 000 kr per decentraliserad högskoleplats där 30 000 kr av dessa går till lärcentrumet som tar emot den decentraliserade utbildningen. Idag avsätts via Skolverket 50 miljoner om året för lärcentrumsutveckling men det gäller bara kortsiktiga projekt och inte kontinuerlig och långsiktig drift. Dessutom är tendensen att pengarna hamnar på Komvux och inte på det som ett lärcentrum främst är till för - Eftergymnasial utbildning.

Kommunala lärcentra spelar redan idag en viktig roll i att tillgängliggöra eftergymnasial utbildning, och vi ser stor potential i att utredningens förslag kan bidra till att fler orter erbjuds möjlighet till lärarutbildning. Det är dock viktigt att medlen fördelas på ett sätt som möjliggör långsiktig utveckling och att ansökningsförfarandet blir enkelt och tydligt för de berörda aktörerna.

Betydelsen av en bredare samverkan

Utredningen föreslår att samarbeten kan ske mellan minst två lärosäten eller mellan lärosäten och kommuner. Vi ser positivt på att kommunala lärcentra lyfts fram som en viktig del av lärarutbildningens framtida infrastruktur. För att ytterligare stärka samverkan föreslår vi att lärcentra ges en tydligare roll i samverkansavtalen mellan lärosäten och kommuner, samt att en nationell samordningsfunktion för kommunala lärcentra övervägs.

Uppföljning och kvalitetssäkring

Nitus stödjer utredningens förslag om att lärosätena ska redovisa sin samverkan i sina årsredovisningar. Vi vill dock understryka vikten av att denna uppföljning inte bara fokuserar på kvantitativa mått (antal utbildningsplatser och samarbeten) utan även på kvalitativa aspekter såsom utbildningarnas genomförande, studenternas upplevelser och den regionala arbetsmarknadens behov. Ett nära samarbete mellan lärosäten och kommunala lärcentra kan ge värdefull information om hur utbildningarna fungerar i praktiken och hur de kan utvecklas vidare.

Avslutande synpunkter

Nitus stödjer starkt utredningens ambition att säkerställa att lärarutbildningar fortsatt kan erbjudas i hela landet. Vi ser lärcentra som en central del i detta arbete och ser fram emot att aktivt bidra till genomförandet av dessa förslag. Vi uppmanar regeringen att fortsatt lyssna på de erfarenheter som kommunala lärcentra och dess medlemskommuner har för att säkerställa att insatserna leder till verklig förbättring och ökad tillgänglighet av utbildning i hela Sverige. Vi ställer oss dock tveksamma till de ökade betygskraven. Vår erfarenhet på lärcentra är att även om deltagarna ibland har lägre intagsbetyg än de på det sändande lärosätet så klarar sig ofta "våra" studenter bättre än de på det sändande lärosätet. Motivationen har mycket stor betydelse, vilket de som läser via lärcentra ofta har.

Vi vill slutligen även påtala det ökade trycket av distanstentamina på Nitus olika lärcentra. Lärosätena ställer krav på olika typer av tentamina. Dessa kan vara på papper eller digitala och då med olika system beroende på lärosäte. Studenter har särskilda behov som extra skrivhjälp, extra tid för examination, krav på att sitta i ensamhet mm. Detta kostar arbetstid som ingen vill täcka. En beräkning Nitus gjort är att det årligen läggs 50 miljoner kronor av kommunala skattepengar för hantering av distanstentamina och detta bara ökar då AI gjort det mycket svårt att genomföra hemtentamen. Under 2023 genomfördes runt 25 000 distanstentamina på Sveriges Nitus lärcentra för att människor ska slippa resa långa vägar för att tentera eller behöva flytta från orten. Även här skulle en finansieringsmodell behövas. Nitus ser fram emot fortsatt dialog framgent.

Campus Värnamo 2025-03-17

Med vänlig hälsning

Lars-Uno Åkesson, ordf. Nitus och Teamledare på Campus Värnamo